

žrtev! Ravno zaradi obupnega materijalnega stanja je umrljivost učiteljstva med vsemi stanovi malone največja. Povprečna starost znaša — kakor govori statistika — 42 let, povprečna službena doba 22 let. 27% jih umrje v 20.—30. letu, 25% v 30.—40. letu, 17% v 40.—50. letu, 25% v 50.—60. letu in le 6% jih preživi 60. leto. Pojdite po deželi, glejte bedo, brišite solze vdovam in sirotam, dajte kruha, kruha, kruha in disciplinirajte najprej sami sebi!

Samo kdor je proti sam sebi pravičen, sme biti strog tudi proti drugim, sicer uganja golo farizejstvo, ki ni vredno dostojnih mož!

Ker je bila zadnja deželna učiteljska skupščina na Kranjskem l. 1891. in ker zahteva § 11. ministrskega ukaza z dne 8. maja 1872. l., števil 3306, da mora biti v vsaki deželi redno vsakih 6 let deželna učiteljska skupščina*), je očitno, da je naša učna uprava grešila proti tej jasni zakoniti določbi, ker je minilo od zadnje deželne učit. skupščine 14 let, a ne samo šest, kakor določa zakon. Kdo je torej grešil prej: ali deželni šolski svet proti § 11., ko ni sklical deželne učiteljske skupščine celih 14 let, ali delegati in delegatinje proti § 14. istega zakona, ki so se natančno držali njegovega besedila: Dolžnost je izvoljenemu, volitev sprejeti in iti h konferenci?! Ali niso sprejeli volitve in ali niso prišli v Ljubljano?

Ako hoče biti deželni šolski svet pravičen mora naložiti tudi zaradi tega prestopka najprej samemu sebi primerno kazen. Vsak človek mora izgubiti vsak rešpekt pred paragrafi, ako vidi in ve — in v našem slučaju to vidimo in vemo! — da imajo enostransko veljavo in samo tisto moč, ki pritiska na podrejenca.

Dokler ne pride kazen višjim, nimajo ti pravice, nalogati kazni nižjim! Najprej naj se očistijo svojih grehov, potem naj bodo šele sodniki drugim!

Opomniti je tudi, da se vrši, oziroma se je vršilo preziranje § 55. in § 11. iz razlogov, ki jih zagovarjata samo brezsrčnost in malomarnost, drugih stvarnih in neutemeljenih razlogov ni, zato je kaznovanje tega preziranja toliko bolj zaslužno. Neštetokrat je že dokazana potreba regulacije učiteljskih plač. — vladni zastopnik sam je to poudarjal ob otvoritvi dež. učit. skupščine! — torej je ovržena opravičenost preziranja § 55. Delegati in delegatinje so pripravili za skupščino 102 samostalna predloga, katerih sprejetje in izvedba bi dahnila novih sil in novega življenja v naše šolstvo. Zatorej ne velja tudi preziranje § 11. Krivda je dokazana! A dokazano je obenem zlasti s pripravljenimi predlogi, da so se delegati in delegatinje oborožili z uma svetlimi meči, ko so se odpravljali v Ljubljano, da tam vestno in natančno izvrše svoje mandate. Ker pa ni garancije, da se uresniči določilo § 55., ki je učiteljstvu to, kar ribi voda, ker sveti z višjega mesta slab zgled, do danes nekaznovan, kako niso zakoni za vse enakoveljavni, ker ne mara učiteljstvo nobenega novega dela več, dokler mu temeljito ne regulirajo plač, ker so njegovi prejemki nasproti delu, važnosti in odgovornosti stanu prava ironija, ki je stanu v trpljenje in pogubo in tistim, ki bi morali skrbeti za ta stan, v sramoto — zatorej je ta korak delegatov in delegatinj s človeškega stališča popolnoma opravičljiv in je že tudi opravičeno z vsemi simpatijami in z vsem odobravanjem razsodne in sočutne jav-

*) § 13. tega ukaza pravi celo, da je deželni šolski svet upravičen, sklicevati tudi izredne skupščine. Čemu izredne, ko še rednih ni!

nosti — zlasti učiteljstva, saj je bila to njegova želja.

Brezsrčni birokratizem pa je zavzdignil pest in čaka, da udari. A četudi udari, pa ne uduši gibanja, ki valovi med učiteljstvom in ki čaka trenutka, da bruhne s še večjo silo na dan, ako bo prihajalo kamenje namesto — kruha!

Po našem trdnem prepričanju bi bilo najboljšo na vse strani, ako stopimo preko zažuganega discipliniranja k takojšnji regulaciji učiteljskih plač. Samo s tem je mogoča normalna rešitev današnjih razmer. Vsaka druga pot je napačna. Kdor hoče napačno pot, je sovražnik učiteljstva in učiteljstvo je njegov sovražnik. Kjer se slučajno sestane, tam bo vihar in boj! Bodočnost — mirna ali viharna — ni torej v naših rokah. Zato ni tudi nobene odgovornosti — na naši strani.

Naši nadzorniki.

Z največjo nestrpnostjo je pričakovalo kranjsko učiteljstvo letošnje deželne učiteljske skupščine v nadi in trepetu, se li dobi mož med izvoljenimi delegati, ki bo imel pogum, stopiti pred forum najvišje šolske oblasti v deželi in odkriti tej največjo, vse učiteljstvo morečo rano, njega obupni, v smrt ga tirajoči in glavni vzrok neuspehov kranjskega šolstva, njega škandalozni gmotni položaj. Dobil se je. In ne samo eden, ampak govorili so z dejanjem vsi brez izjeme in razlike narodnosti, ki jim je bila prva točka naše prežalostno gmotno stanje. Pa ne le v srcih delegatov, v srcih nas vseh, (s kako nezatno izjemo, da se ne izplača govoriti) je bilo in ostane zapisano. Plačajte nas izsesane delavce, potem zahtevajte šele novega dela, novih bremen! »Te nekatere nepremišljene elemente ustvarja torej vse kranjsko učiteljstvo.« Gosp. deželni šolski nadzornik je s to izjavo obsodil in to trdo, grozno, brez preudarka in krivično obsodil nas, ki bi nas moral zagovarjati in ščititi. Gospod nadzornik je sam — kakor tudi namestnik deželnega šefa — v svojem nagovoru kot opravičeno priznal to, kar je naša glavna zahteva in česar ne moremo dognati ne izlepa ne izgrda ne s prošnjami in ne s tarnanjem.

Ta obsodba nas boli toliko bolj, ker prihaja iz ust moža, ki je vanj zrlo vse učiteljstvo z največjim zaupanjem kot v svojega skrbnega, ljubečega očeta. Z največjim veseljem je pozdravilo pred leti učiteljstvo njegovo imenovanje za deželnega šolskega nadzornika, ker je bilo umenja, da niso mogli izročiti ljudskega šolstva spretnejšim in boljšim rokam. Upali smo, da je z njim premoščen tisti prepad, ki loči večino učiteljstva od nadzornikov. Predobro nam je v spominu doba, ko je vodil sedanji gospod deželni nadzornik še kot okrajni nadzornik sebi podrejeno in več ali manj tudi drugo učiteljstvo. Vladala je tedaj najlepša harmonija. Njegov svet, njegova blagodejna beseda je razkadila vsak dvom, vsako nespornost, pri zborovanjih, skupščinah in v osebnih zadevah. »Gospod Levec je rekel«, in zadoščalo je. In ta gospod, ki — priznamo odkrito, — najbolj od vsakega drugega pozna naše ljudsko šolstvo, pozna vse ovire, ki mu je predobro znano naše mizerno obupno stanje, izreče nad nami tako obsodbo!

Bodi izrečeno še enkrat zagotovilo, da v tem slučaju niso odločevali le posemezniki, morda predlagatelj delegat Jelenc sam. Nel! Tukaj smo vsi edini, on je govoril

v imenu nas vseh. Domnevamo, da je pritisnila na deželnega šolskega nadzornika višja moč, da tako razdere vse delo za most, ki naj bi zvezal učiteljstvo in nadzornike v najboljši harmoniji v prid in prospeh vsemu šolstvu. Znano je, da gotovi krogi tega ne marajo, in prilika se je nudila, da se pretrga še ta vez zaupanja, ki je spajalo vse učiteljstvo z deželnim nadzornikom in da se še poglobi prepad, ki zeva med učiteljstvom in okrajnimi šolskimi nadzorniki.

Da ne vlada najboljše razmerje med učiteljstvom in okrajnimi nadzorniki v posameznih, rekli bi, v največ okrajih, je med nami in zgoraj predobro znano. Zgoraj, to vemo, pripisujejo to nesoglasje le krivdi učiteljstva. »Zgoraj« pravimo. Osvečimo malo to razmerje med gospodi c. k. okr. šol. nadzorniki in med siromašnim proletarijatom, med učiteljstvom!

Kaj so naši okrajni nadzorniki? Najbolje bo, če vsak vzame v roke zakonik in prebere dotični zakon, ki jasno govori o nalogi teh gospodov. Po tem zakonu bi morali biti nadzorniki v vseh zadevah učiteljstvu nekaki voditelji. Morali bi biti kot skrben oče za vse in za posameznika. Obupajočim bi morali biti najboljši svetovalci in tolažniki. V spornih vprašanjih bi morali poseči vmes s svojo dobrohotno besedo, vsakemu bi morali prepustiti svobodno mnenje. Tega pa ti gospodje večinoma ne marajo in nočejo. Četudi izvečine prej sami učitelji, otrsejo kot nadzorniki šolski prah s sebe pretrgajo kolikor le mogoče vsako vez z učiteljstvom, dobro — da ne rečemo predobro — se zavedajoč svoje moči in oblasti nad podrejenimi. Da bi ti gospodje izkušali pridobiti v okrajih učiteljstvo zase, da bi mu bili s svojim koncilijantnim nastopom pri nadzorovanju, v osebem občevanju, v društvih in sploh pri vsaki priliki vodniki ter upoštevali le njegove želje, in te želje dalje navzgor priporočljivo izražali — to jim je ali preponiževalno ali pa tega ne smejo. In vendar, kakih zaslug bi si pridobil tak nadzornik! Koliko zla in nesoglasja bi na ta način odpravil! Učiteljstvo bi ga ljubilo, bi mu bilo vsestransko vdano, z veseljem bi sprejemalo njegove blagohotne nasvete ter se ravnalo po njih. Žal, trikrat žal, da ni tako!

To dobro razmerje, ki vlada med učiteljstvom in nadzorniki, je le navidezno, neodkritosrčno, prisiljeno. Učiteljstvo spoznava v njih nekake skrivne čuvaje, ki preže na vsak najmanjši njegov prestop in pregrešek in ga potem izrabijo v njemu v škodo. Učiteljstvo, odkrito povedano, se jih pri takih razmerah, če le mogoče, nekako ogiblje; njih navzočnost pri gotovih prilikah je nekaj morečega. In zakaj vse to? Odgovor je kratek in lahek: Zato, ker ti gospodje, četudi vzrasli med učiteljstvom, ne čutijo več z njim, nočejo pojmiti njega žalostnega položaja; ne vidijo njegovega zapostavljenja, so gluhi za zasmehovanje nasprotnikov; izkratka: nimajo več src! Odtod ta grozni prepad, ta disharmonija! In kje se je to pokazalo v lepši luči, ko ravno pri zadnji deželni učiteljski skupščini? Če bi čutili ti gospodje z učiteljstvom, bi smatrali za svojo sveto dolžnost, glasovati za nujni predlog o učiteljskih plačah. Stem bi sibi bili mnogo, mnogo pridobili med učiteljstvom. Mnogi izmed njih so stem celo sami prizadeti. Pa kaj jim bedal! Oni so to, kar drugi nismo in nikdar ne bomo — c. k. okr. nadzorniki. Pomislijo pa naj oziroma bi bili lahko pomislili, da je na svetu vse minljivo, in tudi z nadzorniškega stolca vsak lahko zdrkne. Povemo pa iz vse duše, da bi nikdar tako ne ravnali, ko bi videli in vedeli za vso to bedo, ki vlada med nami, in naj bi nam tudi takoj v dvorani odvezli stol c. k. okr. šol. nadzornika. Z vso silo bi povzdignili glas: Vsak delavec je

vreden plačila in tudi učitelj. — Saj bi potem lahko obsedeli; nihče bi jih ne obsojal. Sedaj jih pa obsoja vse učiteljstvo. In vzemimo, da bi bili nadzorniki učiteljstvu to, kar mu je bil dozdej gospod deželni šolski nadzornik, morda bi ne bilo prišlo tako daleč. Učiteljstvo bi imelo vsaj v njih zaslonbo in zaupanje vanje. A ker nima nobene zaslonbe niti tam, kjer bi jo moralo v prvi vrsti imeti, se je oprijelo sredstev, ki sicer ne ugajajo nekaterim gospodom, ki jih pa odobrava vse zavedno ljudstvo in vsa inteligenca. Pritrjuje temu koraku vse že probujeno delavstvo, simpatizujejo z nami celo naši politični nasprotniki. Tako stojimo v močni falangi vsi učitelji in vse učiteljice s parolo: »Vsi za vsakega, vsak za vse!«

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jametvom.

Promet do konca meseca kimavca 1905 K 143.621.52.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kam plovemo?!

Na Slovenskem Štajerskem »deluje« na neki prijazni dvorazrednici pomožni učitelj, ki je dovršil celo peti gimnazijski razred in se sedaj pripravlja za sposobnostni izpit. Možu s toliko naobrazbo pač ta izpit ne bo delal prav nikake težave, saj si ga dotična komisija najbrž ne bo upala temeljito izpraševati — iz samega respekta pred njim.

Štirje gimnazijski razredi navadno zadoščajo, da pride dijak v prvi letnik učiteljskega, ni li potem naravno, če postane petošolec kar definitivni učitelj, ne da bi obiskoval učiteljskega? Ko bi šel iz 4. razreda v učiteljskega, bi moral tam še štiri leta trgati hlače; za stanovanje i dr. trošiti svoj denar itd. Tako pa gre samo še eno leto v gimnazij, potem vstopi v prakso kot pomožni učitelj in čez tri leta lahko postane definitivni učitelj. Ni mu bilo treba trošiti svojega denarja za nadaljne študije, še plačilo je dobival in vrhutega doseže definitivnost dve leti poprej. To je gotovo praktično — za njega, če se mu posreči.

A šalo na stran! Da bi ne imeli podatkov iz popolnoma zanesljivih virov, bi tega ne verjeli. A tako se moramo vprašati: kako je mogel dotični nadzornik nastaviti pomožnega učitelja s tako pomanjkljivo naobrazbo? Kakšen pojem ima g. nadzornik o učiteljstvu sploh, ako hoče take osebe riniti v naš stan? Hoče li imeti same figure, ki bodo mehanično izvrševali njegove ukaze?

Naše mnenje je, da bi moralo protestirati vse učiteljstvo proti takim činom, a vsak krajni, posebno pa še okrajni šolski svet bi se moral takih učnih oseb braniti. Če smo prav poučeni, je dotični nadzornik pri uradni skupščini slovesno obljubil, da ne bo več uporabljal pomožnih učiteljev z nedostatno naobrazbo.

Pikre besede nam slijo v pero, pa bodi tega dovolj! Ako zvemo še kaj sličnega, bomo govorili jasneje in odločneje!